Prima instanţă: Judecătoria Centru mun. Chișinău, jud. N.Mazur
Dosarul nr. 3a-465/23 (2-13164121-02-3a-30032023)

D E C I Z I E

19 iulie 2023 **mun. Chişinău**

Completul specializat în examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

Instanța compusă din:
Preşedintele completului Ghenadie Mîra
Judecătorii Ecaterina Palanciuc și Veronica Negru
Grefier Marina Samatiuc

examinînd în ședință de judecată publică, cererea de apel înaintată de Hamurari Valentina împotriva hotărîrii Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 03 iunie 2013, în cauza de contencios administrativ, la acțiunea depusă de Hamurari Valentina către Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani privind contestarea actului administrativ privind refuzul de recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului din perioada a.1984-1993,

C O N S T A T Ă :

Circumstanțele cauzei:

La data de 02 ianuarie 2013, Valentina Hamurari s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect.Buiucani privind contestarea actului administrativ și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului pentru perioada anilor 1984 – 1993 (f.d.2-4, vol.I).

În motivarea acţiunii reclamanta a indicat că, în octombrie 2011 de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale sec. Buiucani mun. Chişinău i-a fost stabilită pensia pentru limita de vîrstă în sumă de 999,15 lei lunar, începînd cu 13 februarie 2011.

Pe data de 19.09.2012 s-a adresat la Casa Teritoriala de Asigurări Sociale sec. Buiucani cu solicitarea de a i se efectua recalculul la pensia stabilită din motiv, că la determinarea mărimii pensiei nu a fost luat în considerare salariu pentru perioada din luna martie 1984 pîna în luna octombrie 1993, în timpul activităţii

sale în funcţia de economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice la Combinatul de producere pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova (mai tîrziu redenumit ca SA ”ACORD”, apoi SA ”CETAS”).

Menționează că, la depunerea cererii pentru stabilirea pensiei a depus certificatul cu suma cîștigului de la Combinatul de producere pe lingă Societatea Muzical Corală din Moldova, semnat și stampilat, din care reiese, că salariul total pe perioada 1984-1993 a constituit suma de 709663,59 rub.

Prin răspunsul № X101/09-6642 din 12.10.2012 Casa Teritorială de Asigurări Sociale sec. Buiucani a refuzat recalculul pensiei.

La data de 09.11.2012 a contestat refuzul la Casa Națională de Asigurări Sociale, iar la 29.11.2012 contestația a fost respinsă, refuzînd recalcularea pensiei.

Consideră reclamanta, că Casa Teritorială de Asigurări Sociale sec. Buiucani neintemeiat a refuzat recalculul pensiei, iar Casa Naţională de Asigurări Sociale a RM neintemeiat a respins contestația sa.

Indică reclamanta, că faptul că în anii 1984-1993 a activat la Combinatul de Producere pe lîngă Societatea Muzical Corala din Moldova se confirmă prin înscrierea în carnetul de muncă și nu este contestat, iar mărimea salariului se confirmă prin certificatul de salariu prezentat. Pîrîții neîntemeiat refuză să accepte acest certificat pe motiv, că informaţia despre salariu pentru perioada controversată nu s-a păstrat în arhive.

Menționează, că în perioada activităţii sale, Combinatul de producere de pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova era întreprindere de stat și anume statul este responsabil pentru păstrarea documentelor de arhivă.

Solicită reclamanta, de a recunoaște refuzul neintemeiat și a anula hotarîrea Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sec. Buiucani № X101/09-6642 din 12.10.2012 și hotărîrea Casei Naţionale de Asigurări Sociale a RM № V-H-1682/12 din 29.11.2012 privind refuzul de recalculare a pensiei și de a obliga pîrîții să efectuieze recalculul pensiei cu includerea în calcul a salariului primit în perioada anilor 1984-1993 în sumă totală de 709 663,59 rub.

Poziția instanței de fond:

Prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun.Chișinău din 03 iunie 2013, s-a respins cererea de chemare în judecată înaintată de Valentina Hamurari împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect.Buiucani privind refuzul de recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului pentru perioada anilor 1984 – 1993, ca fiind neîntemeiată (f.d.112, 115-119, vol.I).

Solicitările apelantului:

La data de 01 iulie 2013, nefiind de acord cu hotărîrea primei instanțe, Valentina Hamurari a declarat apel, solicitînd admiterea apelului, casarea hotărîrii cu emiterea unei noi hotărîri, prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.

În motivarea apelului a invocat, că a prezentat atît pîrîților cît și instanței, dovezi credibile ale faptului, că în perioada anilor 1984-1993 într-adevăr a lucrat la Combinatul de producere pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova (în prezent S.A. CETAS). Perioada dată a fost inclusa de către pîrîți în vechimea în munca care dă dreptul la pensia socială, însă salariul pentru perioada aceasta nu a fost luat în calcul la determinarea mărimii pensiei, considerînd că a lucrat pe gratis. Cu atît mai mult, în copia carnetului de muncă sînt mențiuni privitor la faptul, că în acea perioadă de nenumărate ori i s-au oferit premii băneşti.

Consideră, că lipsa în certificat a numărului, prin prezenţa tuturor celorlalte atribute, nu poate servi drept bază a invalidităţii sale, cu atît mai mult, că în ședință s-a constatat, că instrucţiunea nu a fost publicată după regulament în Monitorul Oficial. Deaceea acest document nu este obligatioriu pentru cetăţeni şi pentru persoanele juridice şi poate avea o putere obligatorie numai în calitate de document intern.

Faptul, că firma S.A. CETAS din anul 2003 nu prezintă rapoarte după forma 4-BASS, de asemenea nu poate servi ca refuz pentru calcularea pensiei întrucît s-a eliberat din organizaţia dată încă în anul 1993 și nu poate să răspundă de acţiunea persoanei juridice pentru aceea ce s-a întîmplat peste 10 ani după eliberarea sa din serviciu.

Procedurile judiciare anterioare:

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 16 octombrie 2013, s-a respins apelul declarat de Valentina Gamurari, cu menținerea hotărârii Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 03 iunie 2013 (f.d.138, 139-143, vol.I).

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 05 februarie 2014, s-a declarat inadmisibil recursul depus de Valentina Hamurari (f.d.166-170, vol.I).

La data de 03 ianuarie 2023, Agentul Guvernamental al Republicii Moldova a depus cerere de revizuire a deciziei din 16 octombrie 2013, în baza art.449 lit.g) CPC, menționând că, la 11 mai 2021, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea Hamurari v. Republica Moldova (nr. 42403/14), solicitând prezentarea observaţiilor cu privire la admisibilitatea şi fondul cererii prin prisma întrebărilor formulate în circumstanțele de fapt, rezumate de către Grefa Curţii Europene (f.d.179-183, vol.I).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 16 martie 2023, s-a admis cererea de revizuire depusă de Agentul Guvernamental al Republicii Moldova. S-a constatat încălcarea dreptului Valentinei Hamurari, garantat de art.1 din Protocolul

nr.1 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăților fundamentale. S-a casat decizia Curții de Apel Chișinău din 16 octombrie 2013, emisă în cauza civilă la acțiunea înaintată de Valentina Hamurari împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect.Buiucani privind contestarea actului administrativ contestarea actului administrativ privind refuzul de recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului pentru perioada anilor 1984 – 1993. S-a transmis prezenta cauză în Direcția Evidență și Documentare Procesuală, pentru distribuire aleatorie și examinare în ordine de apel. S-a încasat din contul Bugetului de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor al R. Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al R.Moldova, în beneficiul Valentinei Hamurari suma de 2 000 (două mii) euro, echivalent în lei moldovenești, cu titlu de prejudiciu moral (f.d.16-23, vol.II).

Poziția părților în instanța de apel:

În ședința de judecată a instanței de apel, apelanta Valentina Hamurari și reprezentantul acesteia - avocatul Victor Bailo au solicitat admiterea cererii de apel ca fiind întemeiată.

Reprezentantul intimatului Casei Naționale de Asigurări Sociale – Alexandru Taran în ședința instanței de apel a solicitat respingerea apelului ca fiind neîntemeiat, cu menținerea hotărîrii instanței de fond.

Aprecierea instanței de apel:

Audiind explicațiile participanților prezenți în proces, studiind materialele dosarului, Completul de contencios administrativ al Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău consideră că apelul urmează a fi admis, casată integral hotărîrea instanței de fond, și pronunțarea unei noi decizii, din considerentele ce succed.

Prin Legea nr.116 din 19 iulie 2018 a fost adoptat Codul Administrativ al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 257 alin. (1) din Codul administrativ, prezentul cod a intrat în vigoare la 01 aprilie 2019.

Conform art.258 alin.(3) Cod administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate pînă la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare pînă la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate doar a noilor reglementări procedurale. Prin urmare, Completul de contencios administrativ va judeca apelul în conformitate cu prevederile art.258 alin.(3) al Codului administrativ, adică **conform reglementărilor anterioare intrării în vigoare a noilor reglementări procedurale.**

În conformitate cu prevederile art.240 alin.(1) lit.c) Cod administrativ, examinînd cererea de apel, instanța de apel casează integral hotărîrea primei instanţe şi emite o nouă decizie.

Potrivit art.194 alin.(1) Cod administrativ, în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept.

În conformitate cu prevederile art.231 alin.(2) din Codul administrativ, pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

Potrivit art.219 alin.(1) – (3) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces. Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.

Din actele pricinii este cert faptul că, la data de 02 ianuarie 2013, Valentina Hamurari s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect.Buiucani privind contestarea actului administrativ și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului pentru perioada anilor 1984 – 1993 (f.d.2-4, vol.I).

Judecînd pricina în fond prima instanţă, prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun.Chișinău din 03 iunie 2013, a respins cererea de chemare în judecată înaintată de Valentina Hamurari împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sect.Buiucani privind refuzul de recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului pentru perioada anilor 1984 – 1993, ca fiind neîntemeiată (f.d.112, 115-119, vol.I).

Verificînd legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanţe, Completul judiciar constată că, hotărîrea instanței de fond este neîntemeiată, a fost adoptată cu aprecierea eronată a probelor administrate și aplicarea eronată a normelor de drept

material, motiv din care instanța de apel va casa hotărîrea primei instanțe și din acest motiv și va emite o nouă decizie privind admiterea acțiunii din următoarele considerente.

În corespundere cu prevederile ar.221 alin.(2) din Codul administrativ, pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

Prevederile art.220 alin.(1) al aceluiași act normativ, explică că, obținerea probelor în procedura contenciosului administrativ are loc conform art. 87–93.

Din art.93 din Codul administrativ, care stabilește sarcina probațiunii, se reține că, fiecare participant probează faptele pe care își întemeiază pretenția. Prin derogare de la prevederile alin. (1), fiecare participant probează faptele atribuite exclusiv sferei sale. Reglementări suplimentare sau derogatorii sînt admisibile doar în baza prevederilor legale.

În cadrul examinării cauzei, din analiza materialelor dosarului, s-a stabilit cu certitudine că, prin decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sec. Buiucani mun. Chişinău din 27.09.2011, Valentinei Hamurari i-a fost stabilită pensia pentru limita de vîrstă în sumă de 999,15 lei lunar, începind cu 13 februarie 2011, pentru un stagiu de cotizare pînă la 01.01.1999 de 27 ani 08 luni 07 zile și după 01.01.1999 de 10 ani 07 luni 07 zile (f.d.29, vol.I).

Completul de judecată reține că, la determinarea mărimii pensiei nu a fost luat în considerare salariu pentru perioada din luna martie 1984 pîna în luna octombrie 1993, în timpul activităţii apelantei Valentina Hamurari în funcţia de economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice la Combinatul de producere pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova (mai tîrziu redenumit ca SA ”ACORD”, apoi SA ”CETAS”), din motiv, că nu a fost posibil de stabilit dacă acesta este veridic.

La data de 19.09.2012, Valentina Hamurari a depus către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Buiucani, cerere pentru reexaminarea pensiei pentru limită de vârstă, înregistrată prin includerea în stagiul de cotizare a perioadei de activitate pentru perioada din luna martie 1984 pîna în luna octombrie 1993, în timpul activităţii apelantei Valentina Hamurari în funcţia de economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice la Combinatul de producere pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova (mai tîrziu redenumit ca SA ”ACORD”, apoi SA ”CETAS”) (f.18, vol.I).

Prin răspunsul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani, mun.Chișinău nr.X-101/09-6642 din 12.10.2012 solicitările reclamantei au fost respinse (f.d.19, vol.I).

La data de 09.11.2012 reclamanta a depus cerere prealabilă, prin care a solicitat să-i fie inclusă perioada pentru perioada din luna martie 1984 pîna în luna octombrie 1993, în timpul activităţii apelantei Valentina Hamurari în funcţia de

economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice la Combinatul de producere pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova (mai tîrziu redenumit ca SA ”ACORD”, apoi SA ”CETAS”), respectiv în calculul pensiei (f.d.20, vol.I).

Potrivit răspunsului nr. V-H-168/2/12 din 29.11.2012, Casa Națională de Asigurări Sociale a RM a respins pretențiile invocate în cererea prealabilă ca fiind neîntemeiate (f.d.21-22).

Nefiind de acord cu actele emise de CTAS și CNAS s-a adresat în judecată la 02.01.2011 cu prezenta acțiune.

Astfel, avînd în vedere constatările faptice expuse supra, Completul judiciar reține că, în virtutea prevederilor Legii contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10.02.2000, Completul judiciar reține:

Articolul 1. Scopul contenciosului administrativ

(1) Contenciosul administrativ ca instituţie juridică are drept scop contracararea abuzurilor şi exceselor de putere ale autorităţilor publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activităţii autorităţilor publice, asigurarea ordinii de drept.

(2) Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanţei de contencios administrativ competente pentru a obţine anularea actului, recunoaşterea dreptului pretins şi repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Articolul 3. Obiectul acţiunii în contenciosul administrativ

(1) Obiect al acţiunii în contenciosul administrativ îl constituie actele administrative, cu caracter normativ şi individual, prin care este vătămat un drept recunoscut de lege al unei persoane, inclusiv al unui terţ, emise de:

a) autorităţile publice şi autorităţile asimilate acestora în sensul prezentei legi;

b) subdiviziunile autorităţilor publice;

c) funcţionarii din structurile specificate la lit. a) şi b).

(2) Obiect al acţiunii în contenciosul administrativ poate fi şi nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege.

Articolul 5. Subiecţii cu drept de sesizare în contenciosul administrativ

Subiecţi cu drept de sesizare în contenciosul administrativ sînt:

b) Guvernul, Cancelaria de Stat, oficiul teritorial al Cancelariei de Stat, preşedintele raionului şi primarul – în condiţiile Legii privind administraţia publică local.

Articolul 14. Cererea prealabilă

(1) Persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ va solicita, printr-o cerere prealabilă, autorităţii

publice emitente, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia, în cazul în care legea nu dispune altfel.

(2) În cazul în care organul emitent are un organ ierarhic superior, cererea prealabilă poate fi adresată, la alegerea petiţionarului, fie organului emitent, fie organului ierarhic superior dacă legislaţia nu prevede altfel.

(3) Termenul de 30 de zile specificat la alin.(1) nu se extinde asupra actului administrativ cu caracter normativ.

Articolul 16. Depunerea cererii de chemare în instanţa de contencios administrativ

(1) Persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ şi nu este mulţumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanţa de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte, a actului respectiv şi repararea pagubei cauzate.

(2) Acţiunea poate fi înaintată nemijlocit instanţei de contencios administrativ în cazurile expres prevăzute de lege şi în cazurile în care persoana se consideră vătămată într-un drept al său prin nesoluţionarea în termen legal ori prin respingerea cererii prealabile privind recunoaşterea dreptului pretins şi repararea pagubei cauzate.

Articolul 17. Termenele de adresare în instanţa de contencios administrativ (în vigoare la data depunerii acțiunii)

(1) Cererea prin care se solicită anularea unui act administrativ sau recunoaşterea dreptului pretins poate fi înaintată în termen de 30 de zile, în cazul în care legea nu dispune altfel. Acest termen curge de la:

a) data primirii răspunsului la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluţionarea acesteia;

b) data comunicării refuzului de soluţionare a unei cereri prin care se solicită recunoaşterea dreptului pretins sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluţionarea unei astfel de cereri;

c) data comunicării actului administrativ, în cazul în care legea nu prevede procedura prealabilă.

Astfel, coroborând prevederile normelor legale citate anterior, cu circumstanțele de fapt ale cauzei, Completul judiciar consideră că, acțiunea înaintată de Valentina Hamurari, a fost depusă în instanța de contencios administrativ în termen, cît și cu respectarea procedurii prealabile, din care motive, instanța urmează să se expună asupra fondului cerințelor formulate în acțiune, deoarece acțiunea este admisibilă.

În conformitate cu prevederile art.26 alin.(1) al Legii contenciosului administrativ nr.793 din 10.02.2000, în vigoare atît la momentul emiterii actului

administrativ contestat, cît și la momentul judecării cauzei în instanța de fond, actul administrativ contestat poate fi anulat, în tot sau în parte, în cazul în care:

a) este ilegal în fond ca fiind emis contrar prevederilor legii;

b) este ilegal ca fiind emis cu încălcarea competenței;

c) este ilegal ca fiind emis cu încălcarea procedurii stabilite.

Completul judiciar ţine să menţioneze că, Controlul judecătoresc al legalităţii actelor administrative, presupune apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale cetăţenilor, împotriva abuzurilor administraţiei publice, în condiţiile legii contenciosului administrativ.

Acest control se înfăptuieşte de către instanţele de judecată în condiţiile legii privind organizarea judecătorească. Întru elucidarea subiectului privind realizarea controlului judecătoresc se impune conceptul competenţei, în baza căruia se realizează respectivul control. Pornind de la scopul primordial al instituţiei contenciosului administrativ, care este prestabilit de legiuitor şi care presupune contracararea abuzurilor şi exceselor de putere ale autorităţilor publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activităţii autorităţilor publice, asigurarea ordinii de drept, cît şi reieşind din dreptul subiectiv al subiectului afectat, care la fel a fost predeterminat de legiuitor şi care a fost formulat astfel - orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanţei de contencios administrativ competente pentru a obţine anularea actului, recunoaşterea dreptului pretins şi repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Completul judiciar remarcă că, instanţa poate anula actul administrativ în tot sau în parte sau poate obliga autoritatea publică la emiterea unui act întru realizarea dreptului încălcat doar în cazul în care acesta se plasează sub incidenţa reglementărilor art. 26 alin. (1), care prescrie condiţiile de anulare şi anume: a) este ilegal în fond ca fiind emis contrar prevederilor legii - în contextul în care autorităţii publice i se poate imputa încălcarea principiului legalităţi; b) este ilegal ca fiind emis cu încălcarea competenţei - în cazul în care actul a fost emis sau adoptat de către autoritatea publică cu încălcarea competenţei materiale sau teritoriale; c) este ilegal ca fiind emis cu încălcarea procedurii stabilite - actul nu a fost emis în forma stabilită, nu cuprinde elemente de formă care să confirme că actul a fost emis sau adoptat cu respectarea legii.

Completul judiciar reține că, conform art.1 alin.(1) și (2) al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, prezenta lege stabilește cadrul legal al funcționării sistemului public de pensii, precum și interacțiunea acestuia cu sistemul public de asigurări sociale și cu alte mecanisme statale de protecție socială a populației. Scopul prezentei legi constă în asigurarea unui sistem de pensii echitabil și sustenabil, care să garanteze un trai decent pentru beneficiarii de pensii.

Potrivit art. 2 alin.(1)-(2) al aceleiași Legi, dreptul la pensie îl are persoana care îndeplinește condițiile prevăzute de prezenta lege. Dreptul la pensie este imprescriptibil.

În conformitate cu prevederile art.14 din Lege, dreptul la pensie pentru limită de vârstă se acordă dacă sânt îndeplinite cumulativ condițiile privind vârstele de pensionare și stagiile de cotizare prevăzute de prezenta lege.

Conform art.15 alin.(1) din Lege (în vigoare la data emiterii actului contestat), pensia integrală pentru limită de vîrstă se stabileşte la împlinirea vîrstelor prevăzute la art.41, cu condiţia realizării unui stagiu de cotizare prevăzut la art.42.

Potrivit art.53 din Legea privind sistemul public de pensii (în vigoare la data emiterii actului contestat), (1) Pensia pentru limită de vîrstă se determină prin cumularea stagiului de cotizare realizat pentru perioada de pînă la 1 ianuarie 1999 şi începînd cu 1 ianuarie 1999. (2) Pensia pentru limită de vîrstă se calculează, conform prevederilor art.16, din venitul mediu lunar asigurat valorizat, realizat după 1 ianuarie 1999, luîndu-se în considerare stagiul de cotizare total." (2^1) În cazul în care, începînd cu 1 ianuarie 1999, asiguratul nu a realizat un stagiu de cotizare sau stagiul de cotizare realizat după această dată este mai mic de 5 ani, pensia acestuia i se calculează conform formulei redate în anexa nr.4. (3) În cazul în care cuantumul pensiei calculate în condiţiile alin.(21) este mai mic decît cuantumul pensiei minime prevăzut la art.12, pensia minimă se determină în condiţiile art.16 alin.(2)–(3).

În conformitate cu art.51 din Lege nr.156 din 14.10.1998, (în vigoare la data emiterii actului contestat) (1) Stagiul de cotizare realizat anterior implementării evidenţei individuale se confirmă prin carnetul de muncă sau prin alte acte eliberate în modul stabilit. (2) Modul de confirmare a stagiului de cotizare menţionat la alin.(1) se stabileşte de către Guvern.

Potrivit pct.20, 21 și 22 al Regulamentul cu privire la modul de calculare şi confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiei, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.417 din 03.05.2000 (în vigoare la data emiterii actului contestat), *Stagiul de cotizare se stabileşte în baza documentelor eliberate de la locul de muncă, serviciu, studii sau altei activităţi, care se includ în stagiul de cotizare, sau a documentelor eliberate de organizaţiile ierarhic superioare, precum şi de instituţiile de arhivă. Stagiul de cotizare, realizat înainte de intrarea în vigoare a Legii privind pensiile şi pînă la introducerea evidenţei individuale de asigurări sociale, se confirmă prin carnetul de muncă sau pe baza altor documente, eliberate în modul stabilit. După introducerea evidenţei individuale de asigurări sociale stagiul de cotizare se determină în baza datelor din codul personal, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public de asigurări sociale. Actul de bază care confirmă stagiul de cotizare, prevăzut la pct.21 alineatul întîi, este carnetul de muncă. În lipsa carnetului de muncă sau în cazurile în care*

carnetul de muncă include înscrieri incorecte şi imprecise sau în care lipsesc înscrisurile respective despre anumite perioade de activitate, pentru confirmarea stagiului se iau în considerare adeverinţele, extrasele din ordine, conturile personale, statele de salarii, legitimaţii, referinţe, contractele şi acordurile de muncă în scris avînd note referitoare la realizarea acestora, foile matricole şi listele-formular, carnetele de membru al artelurilor cooperatiste de producţie şi alte documente ce conţin informaţii referitoare la perioada de muncă.

Completul de judecată reține că, în conformitate cu art. 5 al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii (în vigoare la data emiterii actului contestat), (1) În sistemul public, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive. (2) Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sînt: a) perioada de îndeplinire a serviciului militar în termen sau cu termen redus; b) perioada de îngrijire a unui copil pînă la vîrsta de 3 ani de către unul din părinţi sau de tutore în caz de deces al ambilor părinţi; c) perioada în care asiguratul a beneficiat de indemnizaţie pentru incapacitate temporară de muncă, de ajutor de şomaj, de alocaţie pentru integrare sau reintegrare profesională.

Completul de judecată reține că, reclamanta/apelantă își exprimă dezacordul cu faptul că în stagiul de cotizare nu a fost inclusă perioada din luna martie 1984 pîna în luna octombrie 1993, în timpul activităţii în funcţia de economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice la Combinatul de producere pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova (mai tîrziu redenumit ca SA ”ACORD”, apoi SA ”CETAS”), solicitând includerea acestei perioade de activitate în stagiul de cotizare și recalcularea pensiei ținând cont de acest fapt, prezentând suplimentar, carnetul de muncă și adeverințele de salariu prezentate pentru perioada anilor 1984-1993.

Din materialul probator prezentat se constată că, potrivit extrasului din carnetul de muncă anexat, reclamanta Valentina Hamurari a activat în funcția de economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice la Combinatul de producere pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova în perioada anilor 1984-1993 (f.d. 5-15).

Potrivit adeverințelor de salariu pentru perioada anilor 1984-1993, Hamurari Valentina a primit un salariu în această perioadă în sumă de 709663,59 ruble (f.d.16).

În acest sens, Completul de judecată reține că, potrivit deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sec. Buiucani mun. Chişinău din 27.09.2011, de stabilire a pensiei s-a luat în considerare stagiu de cotizare pînă la 01.01.1999 de 27 ani 08 luni 07 zile și după 01.01.1999 de 10 ani 07 luni 07 zile, însă perioada din luna martie 1984 pîna în luna octombrie 1993 nu s-a luat în considerare,

necătînd la faptul că s-a prezentat carnetul de muncă cu mențiunile respective și adeverințele de salariu prezentate pentru perioada anilor 1984-1993 (f.d.16).

Completul de judecată apreciază ca neîntemeiat argumentul invocat de intimat precum că, apelanta nu a prezentat probe suficiente ce ar confirma stagiul de cotizare pentru perioada din luna martie 1984 pîna în luna octombrie 1993, în timpul activităţii în funcţia de economist, contabil șef, apoi director adjunct pe probleme financiar -economice la Combinatul de producere pe lîngă Societatea Muzical Corală din Moldova (mai tîrziu redenumit ca SA ”ACORD”, apoi SA ”CETAS”), or apelanta a prezentat doar probe pe care le deținea aceasta. Instanța de judecată consideră că, apelanta a depus deligența corespunzătoare în vederea acumulării probatorului, iar faptul că angajatorul nu a întocmit adeverința de salariu în modul corespunzător pentru angajaţii întreprinderii, aceste omisiuni nu-i pot fi imputate apelantei Valentina Hamurari, din care motiv această perioadă urmează a fi inclusă în stagiul de cotizare.

În acest context, Colegiul judiciar relevă că, potrivit jurisprudenţei constante a Curţii Europene a Drepturilor Omului, pensia constituie un drept patrimonial în sensul art. 1 al Protocolului Adiţional la Convenţia pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale şi se constată o discriminare în sensul articolului 14 dacă lipseşte o justificare obiectivă rezonabilă pentru diminuarea patrimoniului reclamantului. Limitarea nejustificată a unui drept recunoscut la pensie specială, nesocotit ulterior, fără a exista o justificare obiectivă şi rezonabilă pentru o asemenea îngrădire, constituie o privare de proprietate în sensul art. 1 al Protocolului Adiţional nr. 1 la CEDO, dar şi o discriminare în sensul art. 1 din Protocolul 12 la Convenţie (*Buchen contra Cehiei-2006, Gaygusuz c Austriei-1996*).

Prin urmare, Completul de judecată ține să menționeze că, legalitatea, ca principiu de bază al statului de drept, presupune conformitatea normei sau a actului juridic cu normele superioare care stabilesc condiţii de procedură privind editarea normelor juridice. Comportamentul legal vizează atât activitatea de legiferare a Parlamentului, cât şi stabilirea normelor interne de organizare şi funcţionare, care au o conexiune directă cu procesul legiferării.

Importanţa principiului legalităţii presupune ca legea să fie respectată, această exigenţă existând nu doar pentru indivizi, dar în mod egal şi pentru autorităţile publice şi private. În măsura în care legalitatea vizează actele agenţilor publici, exigenţa este ca aceştia să acţioneze în limita atribuţiilor care le-au fost conferite.

Potrivit art.225 alin. (2) din Codul administrativ, verificarea exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreţionar se limitează la faptul dacă autoritatea publică:

a) şi-a exercitat dreptul discreţionar;

b) a luat în considerare toate faptele relevante;

c) a respectat limitele legale ale dreptului discreţionar;

d) şi-a exercitat dreptul discreţionar conform scopului acordat prin lege.

Potrivit art. 137 alin.(1) - (4) Cod administrativ, în exercitarea dreptului discreţionar atribuit, autorităţile publice trebuie să acţioneze cu bună-credinţă în limitele legal stabilite şi cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul. Daca autoritatea publică poate decide discreţionar şi doar una din mai multe consecinţe juridice este legală, atunci dreptul discreţionar al autorităţii publice se reduce la alegerea consecinţei juridice/soluţiei legale. Stările de fapt identice în esenţă se tratează identic. O tratare neidentică a două stări de fapt identice se admite numai dacă există un motiv obiectiv. Dacă într-un caz autoritatea publică şi-a exercitat dreptul discreţionar într-un anumit mod, atunci în cazuri similare ea este obligată să îşi exercite dreptul discreţionar în acelaşi mod. Această regulă nu se aplică dacă autoritatea publică intenţionează să îşi schimbe în viitor practica de exercitare a dreptului discreţionar în cazuri similare.

Instanța, menționează că autoritatea publică nu este complet liberă în utilizarea dreptului discreționar. Acțiunea administrativă trebuie să se bazeze pe o decizie discreționară cuvenită, concluzie ce se desprinde, în special, din prevederile art. 137 alin. (1) din Codul administrativ, potrivit căruia autorităţile publice „trebuie” să acţioneze cu bună-credinţă în limitele legal stabilite şi cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul. Prin urmare, Casa Națională de Asigurări Sociale era obligată prin lege să-și exercite discreția, însă fără erori discreționare.

Conform art.224 alin.(1) lit.a) din Codul administrativ, examinînd acţiunea în contencios administrativ în fond, instanţa de judecată, în baza unei acţiuni în contestare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual, precum şi o eventuală decizie de soluţionare a cererii prealabile, dacă acestea sînt ilegale şi prin ele reclamantul este vătămat în drepturile sale.

În contextul celor supra-elucidate, Completul de judecată conchide temeinicia acțiunii reclamantei, cerința urmînd a fi admisă, iar actele administrative contestate, urmează a fi anulate ca fiind emise contrar legii.

Din considerentele menţionate şi avînd în vedere că, instanţa de fond eronat a apreciat circumstanțele de fapt din probele administrate și tot eronat a interpretat normele de drept material care reglementează obiectul acțiunii în contencios administrativ, Completul de contencios administrativ al Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău concluzionează necesitatea admiterii cererii de apel în sensul declarat, casării hotărîrii instanței de fond și emiterii unei noi hotărîri prin care acțiunea înaintată de Valentina Hamurari către Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani privind contestarea actului administrativ privind refuzul de

recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului din perioada a.1984-1993, urmează a fi admisă.

În conformitate cu prevederile art.240 alin.(l) lit.c) Cod administrativ, Completul de contencios administrativ din cadrul Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău,

D E C I D E :

Se admite cererea de apel înaintată de Hamurari Valentina.

Se casează integral hotărîrea Judecătoriei Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 03 iunie 2013 adoptată la acțiunea în contencios administrativ depusă de Hamurari Valentina către Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani privind contestarea actului administrativ privind refuzul de recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului din perioada a.1984-1993 ***și se emite o nouă decizie prin care:***

Se admite acțiunea în contencios administrativ depusă de Hamurari Valentina către Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Buiucani privind contestarea actului administrativ privind refuzul de recalculare a pensiei și obligarea recalculării pensiei cu includerea în calcul a salariului din perioada a.1984-1993.

Se anulează hotarîrea Casei Teritoriale de Asigurări Sociale sec. Buiucani № X101/09-6642 din 12.10.2012 și hotărîrea Casei Naţionale de Asigurări Sociale a RM № V-H-1682/12 din 29.11.2012 privind refuzul de recalculare a pensiei

Se obligă Casa Națională de Asigurări Sociale să efectueze recalculul pensiei cu includerea în calcul a salariului primit potrivit adeverințelor prezentate pentru perioada anilor 1984-1993.

Decizia este executorie de la emitere, dar cu drept de recurs la Curtea Supremă de Justiţie.

Cererea de recurs se depune la Curtea de Apel Chișinău în termen de 30 zile de la notificarea dispozitivului deciziei instanței de apel.

Motivarea recursului se depune la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 30 zile de la notificarea deciziei integrale a instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Preşedintele completului, Ghenadie Mîra

Judecătorii Ecaterina Palanciuc

Veronica Negru